

**Uzasadnienie do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu
z dnia 13 czerwca 2014 r.**

**w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Muszkowicki Las Bukowy PLH020068**

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm.) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Plan zadań ochronnych sporządzany jest na 10 lat; pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenia dla Wspólnoty (art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody).

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Muszkowicki Las Bukowy PLH020068 (zwany dalej Obszarem) o powierzchni 206,4 ha został zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej 2009/93/WE z dnia 12 grudnia 2008 r., którą opublikowano w Dzienniku Urzędowym Komisji Europejskiej 13 lutego 2009 r. (wejście w życie dnia 6 marca 2009 r.). Obszar położony jest na terenie gminy Ciepłowody w powiecie ząbkowickim, w województwie dolnośląskim.

Obszar wyznaczono w celu zachowania we właściwym stanie ochrony następujących siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt wymienionych w Załącznikach I i II *Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory* (Dz. U. UE L.92.206.7, Dz. U. UE-sp.15-2-102 ze zm.), tj.:

- *7220 Źródlika wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*),
- *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,
- 1308 mopek *Barbastella barbastellus*,
- 1323 nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*,
- *1084 pachnica dębowa *Osmoderma eremita (Osmoderma barnabita)*,
- 6169 przeplatka matura *Hypodryas maturna*.

W toku prac nad planem, po przeprowadzonej weryfikacji zasobów siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt stanowiących przedmioty ochrony obszaru, nie potwierdzono występowania osobników gatunku 6169 przeplatka matura *Hypodryas maturna* w Muszkowickim Lesie Bukowym. W opinii ekspertów gatunek ten nie występował również w przeszłości w Obszarze,

wobec powyższego uznano, że gatunek ten błędnie wskazano jako przedmiot ochrony w obszarze (pierwotny błąd naukowy) i winien on być usunięty z listy przedmiotów ochrony.

Podczas badań terenowych specjaliści chiropterolodzy stwierdzili bytowanie w Obszarze gatunku nietoperza niewykazywanego wcześniej w Standardowym Formularzu Danych zwanego dalej „SDF”, wymienionego załączniku II do Dyrektywy Siedliskowej, tj. 1324 nocka dużego *Myotis myotis*. Jest to gatunek synantropijny. Muszkowicki Las Bukowy stanowi najprawdopodobniej żerowisko osobników z dużej kolonii rozrodczej tego gatunku, liczącej ok. 80 osobników, która znajduje się w kościele w Henrykowie (położonym w odległości ok. 4 km od obszaru). Z uwagi, iż jest gatunek rzadko stwierdzany w granicach obszaru (nielicznie rejestrowane przelatujące osobniki, odłowiono jednego samca), nie został uznany za przedmiot ochrony, jednak winien on zostać wpisany do SDF Obszaru z oceną D.

Podczas prowadzenia badań terenowych specjalista botanik zinwentaryzował dwa nowe płaty siedliska *7220 źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*. Zaktualizowano także powierzchnię 3 pozostałych siedlisk przyrodniczych oraz wielkość populacji nietoperzy. Dokonano również aktualizacji opisu obszaru, wartości przyrodniczej, znaczenia oraz zagrożeń.

Powyższe zmiany pozwolą na opracowanie i przekazanie do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, zwanej dalej „GDOŚ”, wniosku o wprowadzenie zmian do SDF Obszaru, jednakże usunięcie z listy przedmiotów ochrony Obszaru 6169 przeplatki maturna wymagać będzie zatwierdzenia zmiany przez Komisję Europejską.

Podczas prac nad projektem przeanalizowano także przebieg granic Obszaru i zaproponowano zmianę granic obszaru, zgodnie z aktualną wiedzą o występowaniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków oraz ich korektę w celu dociągnięcia granic Obszaru do działek ewidencyjnych / oddziałów leśnych. Proponowane jest rozszerzenie obszaru o 5 oddziałów leśnych, które reprezentowane są przez dobrze zachowane siedlisko *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe oraz 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio Carpinetum*). Płaty te są integralną częścią siedliska grądowego oraz łęgowego, a ich włączenie w znaczącym stopniu przyczyni się do poprawy integralności Obszaru. Stanowią one również siedlisko nietoperzy stanowiących przedmioty ochrony Obszaru. Proponowane jest jednocześnie wyłączenie z obszaru 3 wydzieleń leśnych, które stanowią obecnie plantację modrzewia *Larix* – w związku z tym nie mają one cech siedlisk przyrodniczych Natura 2000 wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto plantacje te stanowią bazę nasienną modrzewia dla Dolnego Śląska, wobec czego w ciągu najbliższych 10 lat nie będzie możliwa w tym miejscu przebudowa drzewostanu w kierunku grądu. Z uwagi, iż proponowane zmiany dotyczą większych

powierzchni i obejmować miałyby nowe tereny na terenie również gminy wiejskiej Ząbkowice Kłodzkie i gminy Ziębice (których przedstawiciele nie uczestniczyli w pracach Zespołu Lokalnej Współpracy), wniosek w tej sprawie zostanie ostatecznie sformułowany dopiero po przeprowadzeniu odrębnych konsultacji i ustaleń pomiędzy specjalistami, zarządcą lasu (Nadleśnictwo Henryków), organami gmin i tut. Dyrekcją.

Obecne granice Obszaru przedstawiono na załączniku mapowym oraz opisano w oparciu o punkty węzłowe, dla których podano długość i szerokość geograficzną w układzie PUWG 1992.

Projekt planu zadań ochronnych dla Obszaru został sporządzony z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 28 ust. 10 *ustawy o ochronie przyrody* oraz zgodnie z zapisami *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 roku w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000* (Dz. U. Nr 34, poz. 186 ze zm.).

Prace nad projektem planu zadań ochronnych dla Obszaru rozpoczęły się w 2012 roku w ramach realizacji projektu „*Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski*”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V.

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych dla Obszaru jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) Dyrektywy Siedliskowej.

Obszar obejmuje fragment większego kompleksu leśnego – Muszkowickiego Lasu Bukowego, który przedziela droga powiatowa nr 3172D. Fragment obszaru objęty ochroną jako rezerwat przyrody „Muszkowicki Las Bukowy” jest wyłączony z prowadzenia gospodarki leśnej, natomiast w pozostałej części obszaru prowadzona jest normalna gospodarka leśna. W granicach obszaru od co najmniej kilkudziesięciu lat funkcjonuje ujęcie wody dla wsi Muszkowice – zlokalizowane na stoku zbocza. Przez Obszar przepływa Zameczny Potok (stanowiący dopływ Złotnika). W granicach obszaru wpada do niego lewostronny dopływ od Piotrowic Polskich. Oba ciekę charakteryzują się naturalną, często meandrującą budową koryta, a doliny mają równoleżnikowy przebieg. W granicach Obszaru nie występują powierzchniowe wody stojące, jedynie przy granicy obszaru zlokalizowane są stawy rybackie. W obrębie obszaru w kilku miejscach wypływają, bardzo rzadkie w Sudetach, wody bogate w węglan wapnia odkładające trawertyny – w formie źródeł stokowych lub dolinnych. Obszar obejmuje zalesiony fragment doliny potoku o krętym i zmiennym korycie, z zachowanym podgórskim łągiem jesionowym i grądem środkowoeuropejskim oraz eksponowany na północny-wschód stok wzniesienia, łagodnie falowany, pokryty licznymi grzędami, dzielącymi go na wąskie dolinki i jary, z wysiękami trawertynowymi, pokryty przez kwaśną buczynę oraz grąd środkowoeuropejski i ziołorośla skrzypu olbrzymiego.

W granicach obszaru wyróżniono 4 rodzaje siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, pokrywające prawie cały obszar. Największą powierzchnię (ok. 77,4%) zajmuje siedlisko 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) z masowo występującą tu śnieżyczką przebiśniegiem *Galanthus nivalis*, zachowane w ogólnym stanie z oceną B. Mniejsze powierzchnie (ok. 7%) stanowią siedliska: 9110 kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*) oraz *91E0 podgórskie łągi jesionowe z dużą populacją śnieżycy wiosennej *Leucoium vernum*. Cennym siedliskiem jest zajmujące niewielkie powierzchnie siedlisko *7220 źródliska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*. Przedmioty ochrony stanowią również 4 gatunki zwierząt wymienione w załączniku II ww. Dyrektywy, takie jak nietoperze: 1308 mopok *Barbastella barbastellus* i 1323 nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* oraz bezkręgowce: *1084 pachnica dębowa *Osmoderma eremita* i 1052 przeplatka matura *Hypodryas matura* (występowania tego gatunku nie potwierdzono podczas przygotowywania PZO). Ponadto w obszarze znajdują się stanowiska innych, rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt nie stanowiących przedmiotów ochrony obszaru, jak np. obrazki alpejskie *Arum orientale*, skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia* i rzadkie gatunki mięczaków i ssaków (inne gatunki nietoperzy, popielica).

Las jest również obiektem turystyki rekreacyjnej i spacerowej pieszo-rowerowej oraz edukacji przyrodniczo-leśnej. Całość obszaru stanowi własność Skarbu Państwa i jest administrowana przez Nadleśnictwo Henryków, z wyjątkiem jednej działki, na której zlokalizowany jest zagospodarowany teren pielgrzymkowy z Kaplicą Św. Anny – należący do Rzymskokatolickiej parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Henrykowie.

W ramach prac nad projektem planu dokonano oceny stanu ochrony poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz zidentyfikowano zagrożenia, istniejące i potencjalne, dla poszczególnych przedmiotów ochrony.

Stan zachowania siedliska przyrodniczego o kodzie *7220, pomimo zinwentaryzowania dwóch nowych płatów, został oceniony jako zły (U2), natomiast stan pozostałych przedmiotów ochrony obszaru jest dość zróżnicowany: stan siedlisk przyrodniczych kwaśne buczyny 9110 i grąd 9170 oraz populacji mopka 1308 i nocka Bechsteina 1323 oceniono jako niezadowolający (U1), natomiast łągów *91E0 i siedlisk pachnicy dębowej *1084 oceniono jako właściwy (FV).

Zidentyfikowanym zagrożeniem dla siedliska 7220 jest pobór wód podziemnych na potrzeby publicznego zaopatrzenia w wodę, natomiast dla siedlisk leśnych (9110, 9170 i *91E0) zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, z uwagi na zbyt małą ilość obumarłych drzew i martwego drewna leżącego, wkraczanie inwazyjnego gatunku obcego pochodzenia niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*, występowanie w drzewostanie wprowadzanych niegdyś sztucznie gatunków obcych ekologicznie oraz obcych geograficznie, pewne zagrożenie stanowi także

penetracja turystyczna terenu (rozdeptywanie lub rozjeżdżanie ścieżek, wyrzucanie odpadów, niszczenie roślin).

Dla siedlisk, dla których zidentyfikowano istniejące zagrożenia, wskazano cele działań ochronnych oraz ustalono konkretne działania ochronne w zakresie ochrony czynnej, działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania, a także określono konieczność uzupełnienia stanu wiedzy o wybranych przedmiotach ochrony.

Dla siedlisk przyrodniczych i gatunków, których stan ochrony oceniono jako właściwy, jako cel działań wskazano utrzymanie istniejącego stanu, natomiast dla pozostałych celem tym jest przywrócenie lub poprawa właściwej struktury i funkcji siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.

Źródłiska wapienne *7220 dla zachowania lub poprawy stanu ich zachowania wymagają nie zwiększania poboru wody na ujęciu wód dla wsi Muszkowice. W miejscach występowania i sąsiedztwie stanowisk ww. siedliska oraz łągów *91E0 wskazano na konieczność zaniechania gospodarki leśnej. Ochrony czynnej wymagają siedliska buczyn 9110 i grądów 9170 oraz siedliska nietoperzy 1308, 1323 i pachnicy *1084 poprzez pozostawienie do całkowitego rozkładu drzew dziuplastych, leżących oraz z widocznymi dużymi wypróchnieniami, nie usuwanie wykrotów oraz stosowanie rębni stopniowej z wydłużonym czasem odnowienia drzewostanu. Ponadto w miejscu występowania grądów wskazano na konieczność stopniowego usuwania gatunków niepożądanych głównie świerka *Picea abies*, miejscowo modrzewia *Larix sp.* oraz dęba czerwonego *Quercus rubra*. Na przebiegu szlaku turystycznego w miejscu występowania terenów podmokłych zalecono dokonanie miejscowych napraw stanu nawierzchni ścieżki lub wykonanie dodatkowych zabezpieczeń oraz zamontowanie szlabanu. Zalecono także wstrzymanie w okresie rozrodu (czerwiec i lipiec) wycinki dębu i buka - gatunków drzew preferowanych przez nietoperze 1308 i 1323 na kryjówki letnie.

Zaplanowany monitoring dotyczy kontroli płatów siedlisk przyrodniczych i oceny ich stanu zachowania w zakresie wykonywania działań ochronnych oraz oceny stanu populacji gatunków. Jako uzupełnienie wiedzy wskazano badanie wpływu funkcjonowania ujęcia wody na stan zachowania źródeł wapiennych oraz wyszukiwanie nowych płatów tego siedliska, a także rozpoznanie dziennych kryjówek nietoperzy oraz wyszukiwanie nowych stanowisk pachnicy w granicach Obszaru.

Wobec braku takiej konieczności plan zadań ochronnych nie zawiera wskazań do zmian w istniejących planach zagospodarowania przestrzennego miejscowości, bowiem ich zapisy nie wpływają na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono Obszar.

Sporządzenie planu ochrony dla Obszaru nie jest konieczne. Plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony przedmiotom ochrony w obszarze.

Ustanowienie planu zadań ochronnych poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa.

Pierwsze spotkanie informacyjne, na którym przedstawiono założenia projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, listę obszarów, dla których sporządzane będą plany zadań ochronnych oraz zasady współpracy odbyło się 4 marca 2010 r. Na spotkanie zaproszone zostały właściwe samorządy gminne na terenie których znajdują się obszary Natura 2000, dla których będą opracowywane plany zadań ochronnych.

Ponadto w dniu 28 listopada 2012 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu wydał obwieszczenie o przystąpieniu do sporządzenia planów zadań ochronnych dla 5 obszarów Natura 2000 w województwie dolnośląskim, w tym dla obszaru Natura 2000 Muszkowicki Las Bukowy. Obwieszczenie również zostało przekazane w celu jego upublicznienia do Urzędu Gminy w Ciepłowodach oraz Starostwa Ząbkowickiego, jak również zostało umieszczone na stronie internetowej (Biuletyn Informacji Publicznej) i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz opublikowane w Gazecie Wyborczej (wydanie z dnia 29 listopada 2012 r.).

W procesie prac nad planem zadań ochronnych dla Obszaru zorganizowano dwa spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy, na które zaproszono osoby i podmioty prowadzące działalność gospodarczą w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, przedstawiciele samorządów, organizacji pozarządowych, grupę ekspertów oraz inne zainteresowane strony. Podczas spotkań omówiono zasady pracy nad projektem planu zadań ochronnych, przedstawiono obecny stan wiedzy o Obszarze i jego przedmiotach ochrony. Poza tym omawiano kwestie korekty granic Obszaru, SDF-u, zapisy dokumentów planistycznych oraz omówiono rzeczywiste i potencjalne zagrożenia, jakie zidentyfikowano w obszarze. Uzgodniono także cele ochrony, ustalono działania ochronne oraz określono zasady monitoringu działań ochronnych i przedmiotów ochrony. Podczas drugiego spotkania zorganizowano także wspólną wizję na terenie obszaru Natura 2000 w celu zapoznania członków Zespołu Lokalnej Współpracy z przyrodniczymi wartościami Obszaru oraz najważniejszymi zagadnieniami związanymi z jego ochroną.

Obwieszczeniem z dnia 18 marca 2014 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie się z projektem planu zadań ochronnych i możliwości składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt. 1, 2, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale

społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.) i w związku z art. 28 ust. 4 *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm.). Obwieszczenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu w dniach 20 marca -10 kwietnia 2014 r., a także ukazało się drukiem w prasie lokalnej (dodatku dolnośląskim Gazety Wyborczej) w dniu 20 marca 2014 r., a także zostało wywieszane na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy Ciepłowody oraz Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Kłodzkich w terminie 20 marca -10 kwietnia 2014 r. Projekt zarządzenia i dokumentacji Planu został także udostępniony na Platformie Informacyjno-Komunikacyjnej (pzo.gdos.gov.pl).

Osoby lub instytucje zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków.

Uwagi do projektu planu przekazała Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu, zwana dalej „RDLP”, wnioskując o modyfikacje lub wykreślanie zapisów projektu zarządzenia w zagrożeniach, celach i działaniach ochronnych.

Uwaga RDLP dotycząca zmiany zapisu zagrożenia J03.01 (dla siedlisk 9110 kwaśne buczyny oraz 9170 grąd) nie została uwzględniona. Skorygowano jednak zapis zagrożenia dopisując przy siedlisku 9110, że dotyczy to całego płata, a przy siedlisku 9170, że „w większości płatów poza rezerwatem przyrody”. W ocenie ekspertów wskaźnik martwego drewna oceniany według parametrów Państwowego Monitoringu Środowiska, zwanego dalej „PMS”, nie jest osiągnięty w większości płatów leśnych siedlisk przyrodniczych.

Zgodnie z sugestią Nadleśnictwa Henryków odnośnie siedliska 9110 usunięto zagrożenie „B02.02 *Wycinka lasu*”, bowiem w drzewostanach bukowych stosowana może być tylko rębnia częściowa (więc nie może ona stanowić zagrożenia). Dopisano także, że „wprowadzanie do drzewostanu gatunków obcych ekologicznie i geograficznie” dotyczy tylko ewentualnego sztucznego wprowadzania.

Natomiast nie uwzględniono uwagi RDLP, aby zagrożenia B02.01 i B02.02 dotyczące odnawiania lasu po wycince przenieść do zagrożeń potencjalnych, jednak zmieniono nazwę i kod zagrożenia na „J03.01 *Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska*” i dopisano, że sztuczne wprowadzanie gatunków drzew obcych ekologicznie oraz obcych geograficznie miało miejsce „w przeszłości”.

Uwzględniono uwagę dotyczącą zmiany kategorii zagrożenia dla siedliska łągów *91E0, uznając, że faktycznie brak jest podstaw do stwierdzenia obecnie braku ochrony tego siedliska na gruntach LP.

Nie uwzględniono większości uwag dotyczących zmiany kategorii zagrożeń (z istniejących na potencjalne) dla 1308 mopka i 1323 nocka Bechsteina. W opinii ekspertów chiropterologów

w obszarze występuje niewielka populacja mopka, tworząca co najwyżej jedną kolonię rozrodczą, tak więc ścięcie nawet jednego drzewa może zniszczyć całą lokalną populację tych nietoperzy. Ponadto w trakcie monitoringu siedlisk w oparciu o metodykę Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, zwanego dalej „GIOŚ”, dla obu gatunków nietoperzy - zgodnego z PMS - wykazano jednoznacznie, że w obszarze jest niewystarczająca liczba martwych i zamierających drzew, pomimo objęcia monitoringiem również obszaru rezerwatu, który pokrywa tylko 8% obszaru Natura 2000.

Uwzględniono natomiast wnioski o usunięcie zagrożenia potencjalnego „*B04 Stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych (leśnictwo)*”, biorąc pod uwagę przestrzeganie przez LP rygorystycznych przepisów ustawowych oraz systemów certyfikacji FSC oraz PEFC (w Nadleśnictwie Henryków używane są jedynie pułapki feromonowi o wybiórczym działaniu na określone gatunki owadów).

Uwzględniono również uwagę RDLP dotyczącą przeniesienia zagrożenia istniejącego do potencjalnych w odniesieniu do *1084 pachnicy dębowej.

Zgodnie z sugestią zmodyfikowano działanie ochronne dla siedliska *7220 Źródlika wapienne dodając zapis wyjątku od zaniechania gospodarki leśnej w przypadku wystąpienia sytuacji zagrażających bezpieczeństwu ludzi i ich mienia oraz trwałości drzewostanu. Zmodyfikowano również zapis działania dla siedliska 9110 kwaśne buczyny w stosunku do wyszczególnienia rodzaju rębni. Częściowo zmieniono też zapis działania ochronnego dla siedliska grądowego 9170 – zgodnie z sugestią wskazano rodzaj rębni oraz zawarto informację, że w okresie obowiązywania planu nie będzie możliwe osiągnięcie wskazanego maksymalnie 20% udziału gatunków obcych w drzewostanie. Pozostawiono jednak wskazania gatunków drzew, które w opinii eksperta winny być stopniowo eliminowane.

Dopisano do treści działania dotyczącego pozostawiania drzew dziuplastych do całkowitego rozpadu zapis „oraz trwałości drzewostanu”.

Zgodnie z wnioskami dopisano „organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000” jako podmiot współodpowiedzialny za wykonanie działań polegających na naprawie stanu nawierzchni ścieżek oraz zamontowania szlabanu (działanie to wbrew wskazaniu RDPL będzie realizowane poza rezerwatem przyrody).

Wprawdzie nie uwzględniono wniosku RDLP, dotyczącego usunięcia działania ochronnego dla siedliska łęgowego *91E0, jednak zapis tego działania został zmodyfikowany poprzez wskazanie „ograniczenia wykonywania działań gospodarczych” do koniecznych zabiegów sanitarnych, usuwania drzew obcych i zagrażających bezpieczeństwu ludzi i ich mienia.

Zgodnie z wnioskiem RDLP w pierwszej kolejności wskazano organ sprawujący nadzór nad obszarem jako podmiot odpowiedzialny za ustawienie tablicy informującej o przedmiotach ochrony.

Uwaga RDLP dotycząca wykreślenia działania polegającego na ograniczeniu cięć rębnych w okresie rozrodu nietoperzy o kodach 1303 i 1323 nie została uwzględniona. Skorygowano jednak zapis działania, m.in. doprecyzowując termin (1 czerwca -15 lipca) oraz informację, jakie drzewa nie powinny być wycinane: liściaste drzewa z dziuplami (w których mogą być mopki, nocki Bechsteina i sporadycznie nocki duże) i z mocno odstającą korą (pod którą mogą przebywać mopki). W opinii ekspertów prowadzenie wycinki drzew w okresie rozrodczym stanowi duże zagrożenie dla lokalnej populacji nietoperzy.

Wniosek o modyfikację działania ochronnego dotyczącego prowadzenia gospodarki leśnej bez odsłaniania dużych fragmentów terenu i pozostawiania drzew dziuplastych uwzględniono tylko częściowo, bowiem w ocenie ekspertów w trakcie badań terenowych wykazano, iż obecna gospodarka nie sprzyja zachowaniu obu gatunków, więc propozycja działania ochronnego w postaci dalszej jej kontynuacji może nie zapewnić trwałości tych przedmiotów ochrony. Do zapisu działania dodano wyjątki uwzględniające: „sytuacje zagrożenia życia i mienia ludzi, zablokowania dróg leśnych i wyznaczenia szlaków turystycznych oraz trwałości drzewostanu”. Takie wyjątki dodano również zgodnie z sugestią RDLP w treści analogicznego działania dla *1084 pachnicy dębowej.

Zgodnie z uwagami RDPL zweryfikowano ponownie lokalizacje siedlisk i stwierdzono, że wymienione wydzielania 298j i 298h to pomyłka pisarska – winny to być wydzielania 289j i 289h. Wykreślono również wydzielania 296a i 296d, które nie znajdują się w obecnych granicach obszaru (a są proponowane do włączenia). Obecne zmodyfikowane działania w stosunku do siedliska *91E0 umożliwiają stopniowe dostosowanie drzewostanu do cech tego siedliska we wskazanych przez RDLP wydzielaniach 289i i 292i obecnie porośniętych przez drzewostan świerkowy.

W ramach udziału społeczeństwa projekt zarządzenia został przesłany do zaopiniowania do GDOŚ. Uwagi GDOŚ dotyczyły treści zarządzenia, w tym wskazanych zagrożeń i ich opisów, uzasadnień zmiany oceny ogólnej siedlisk przyrodniczych i gatunków, wskazanych celów zadań ochronnych, a także podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie wskazanych działań ochronnych. Wszystkie wskazania techniczne zostały uwzględnione (poprawiono błędne współrzędne punktów załamania granic Obszaru, kody i nazwy zagrożeń, wykreślono wskazania numerów stanowisk itp.).

Nie przeniesiono – pomimo sugestii GDOŚ – zagrożenia „A08 Nawożenie/nawozy sztuczne” do zagrożeń istniejących, ponieważ brak jest jednoznacznych dowodów, że już obecnie takie zagrożenie oddziałuje niekorzystnie na siedliska leśne (9170 i *91E0).

Zgodnie z uwagą wskazano jednoznaczne cele działań ochronnych.

Odnosząc się do uwagi, czy „zaniechanie gospodarki leśnej w miejscach występowania stanowisk siedliska *7220 Źródlika wapienne” dotyczy tylko rezerwatu przyrody, stwierdzić

należy, że działanie to obejmuje również dwa nowo stwierdzone stanowiska tego siedliska w Obszarze zidentyfikowane poza granicami rezerwatu w obrębie Obszaru.

Doprecyzowano – zgodnie ze wskazaniem GDOŚ – zapis dotyczący rodzaju rębni i czasu odnowienia drzewostanu w działaniu dotyczącym siedliska 9110 Kwaśne buczyny.

Zmodyfikowano również zapis działania ochronnego dla siedliska łąkowego *91E0 na następujący: „ograniczenie wykonywania działań gospodarczych w obrębie płatów siedliska do koniecznych zabiegów sanitarnych, stopniowej przebudowy (...) lub konieczności usuwania drzew zagrażających bezpieczeństwu” uwzględniając wskazanie GDOŚ, aby uwzględnić opinię RDLP w stosunku do zaproponowanych działań dla tego siedliska.

Uwaga GDOŚ dotycząca terminów monitoringu nie została uwzględniona, bowiem wprowadzenie do zaplanowanego w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych monitoringu stanu ochrony siedlisk i gatunków zwierząt wykorzystana zostanie metodyka PMŚ, jednakże terminy zostały dostosowane do uwarunkowań przyrodniczych i możliwości finansowych organu sprawującego nadzór nad obszarem Natura 2000. Częstotliwość monitoringu jest wystarczająca dla określenia stanu ochrony przedmiotów ochrony w ramach planu zadań ochronnych i pozwoli na zaobserwowanie ewentualnych zmian zachodzących w siedliskach *7220, 9110, 9170 i *91E0.

Projekt zarządzenia został na podstawie art. 59 ust. 2 *ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206 ze zm.)*, uzgodniony przez Wojewodę Dolnośląskiego w dniu 12 czerwca 2014 r.